

СТАНОВИЩЕ

на проф. дн Добринка Пейчева, Югозападен университет

«Неофит Рилски»

за докторската дисертация на Лучия Малинова Ангелова

на тема: "Динамика в развитието на изобразителните способности на децата в предучилищна и начална училищна възраст" за придобиване на научната степен „Доктор на науките“

1. Законови основания

Настоящото становище е изготвено въз основа на заповед РД 38-110/19.02.2019 г. на Ректора на СУ "Св. Климент Охридски" проф. д. ф. н. Анастас Герджиков, с която съм определена за член на Научно жури за присъждане на научната степен "доктор на науките" на Лучия Малинова Ангелова по област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Предучилищна педагогика).

2. Биографични данни

Проф. Лучия Ангелова е завършила специалност „Педагогика” в СУ „Св. Климент Охридски“ през 1978 г. Постъпва на работа като преподавател в СУ „Св. Климент Охридски“ – филиал Благоевград в 1980 г.

През 1997 г. получава образователната и научна степен „доктор“, а през 1999 г. се хабилитира като доцент по „Педагогика на естетико-художествената култура”.

От 2010 г. заема академичната длъжност „професор“ в СУ - „Теория на възпитанието и дидактика”.

3. Съдържателен анализ на дисертационния труд

Представеният труд е в обем от 241 страници. За нуждите на неговата реализация са проучени 115 публикации. Научният труд е логично конструиран. Състои се от увод, две глави, заключение, изводи и литература. Темата на дисертацията е изключително актуална и значима, тъй като е посветена на въпроса за развитието на изобразителните креативни способности на децата в предучилищна и начална училищна възраст. За Лучия Ангелова изобразителното изкуство трябва да съдейства при търсенето на отговора какво да очакват от света и какво светът очаква от тях. Именно тук учителите играят особено важна роля и те трябва активно да подпомагат създаването и усъвършенстването на концепцията за околната действителност, в която децата и учениците заедно с възрастните ще живеят. Това предполага обособяване и актуализиране на влиянието на компонентите в изобразителното изкуство, въздействащи върху децата и учениците. От едната страна са държавните образователни изисквания, които се реализират чрез учебното съдържание, а от другата – доброто познаване от учителите на учебното съдържание, системата на работа по изобразително изкуство и уменията им да **планират**, **осъществяват** и **диагностицират** получените резултати. Всичко това мотивира автора да проучи по-задълбочено проблема, като насочи усилията си към динамиката в развитието на изобразителните способности на децата в предучилищна и начална училищна възраст. За Лучия Ангелова при определянето на целите на обучението по изобразително изкуство се изисква да се изяснят някои принципни положения, отнасящи се до естетико-художественото развитие на децата и учениците. Така се отговаря на въпроса как детето може да бъде стимулирано към изграждане на личен изобразителен опит, който да се превърне в основа за развитие на творческо начало и да способства за преноса на знания и умения от една дейност в друга. Всичко това се конкретизира чрез целите и задачите на изследването. Теоретичната конкретизация и операционализация на

проучването осъществено в дисертационния труд е свързано и представено с определени постановки и ключови думи.

Основанията за изследването, според Лучия Ангелова, се свеждат до следните теоретико-методологически постановки:

1. Изобразителното изкуство стимулира социалните връзки, отношения и общуване на децата и учениците в условията на конкретен достъп до художествената информация;

2. Изобразителното изкуство предоставяно чрез художествената комуникация дава възможност и поражда условия за активизиране на иновационна активност при реализацията на актуални естетико-художествени потребности, интереси и ориентации у децата и учениците.

Първа глава, озаглавена “Теория на изобразителното изкуство“, съдържа обзор на теоретичните изследванията по въпроса. В труда се предполага, че включването на **диагностиката** и **диагностичните процедури** при разкриването на ключовите закономерности на изобразително-творческата дейност на децата и учениците като развитие на **изобразителните им способности** ще способства не само за изграждането на система за надграждане на знания, умения и отношения при запознаване и усвояване основите на изобразителното изкуство в детската градина и началното училище, но и на терапевтични възможности да се анализират етапите в развитието на изобразителните способности. Разкрива се спецификата на различните видове изобразителни дейности: рисуване, моделиране, апликиране и конструиране.

Във Втора глава, озаглавена „Изобразително изкуство и изобразително-творческата дейност в системата на детската градина и началното училище“ се разглеждат основните виждания на проф. Лучия Ангелова, свързани с функционални измерения в предучилищна и начална училищна възраст; диагностиката – методология и подходи към изобразителното изкуство и изобразително-творческата дейност; съдържателен анализ по

изобразителното изкуство като система за надграждане на знания, умения и отношения; принципите на системата за надграждане при обучението по изобразителното изкуство; корекционните и терапевтичните възможности на изобразителното изкуство и изобразително-творческата дейност; изобразителното изкуство в контекста на естетико-художественото развитие – оценка, готовност за училище, диагностика. Очертани са новите предизвикателства към връзката „детска градина – начално училище” отнесени към **изобразителното изкуство**, или към отделни видове изкуства, както готовността на децата за училище Очертани са предизвикателствата и към нейната **диагностика**. Според Лучия Ангелова е съвсем естествено, необходимостта от диагностика на готовността на децата за училищно обучение, да се впише в духа на новите реалности, като значението на изобразителните дейности за развитието на детето не трябва да се разглеждат еднопосочно.

В **заклучение**: концепцията на дисертационния труд е изградена на основата на функционален анализ и възможност за реализация на редица параметри, включващи в себе си:

1. Анализ на потребностите на учениците – периодичните проучвания в последните години, имащи представителен характер за страната по отношение на учениците от I – IV клас, дават възможност да се отчетат различни тенденции, рефлектиращи пряко върху учебния процес – обекти, видове дейност, взаимодействия и т.н.;

2. Съответствие на концептуалния модел и учебната програма – възможност за прилагане на иновационни стратегии при запознаването на учениците с изобразителното изкуство и неговите особености.

3. Определяне на конкретна концепция относно учебния процес – анализ на основните дидактически единици, обхващащи елементите на акта на възприемане при изобразителното изкуство;

4. Съответствие на структурата и целите на обучение по изобразително изкуство – анализ на типологичните особености на отношението на учениците към изобразителното изкуство;

5. Организация и експериментална проверка на отделни дидактични задачи – консултация и диагностика чрез тестови батерии на определени елементи от учебното съдържание.

Авторефератът е в обем от 36 страници и съответства на съдържанието на дисертационния труд. В него са отразени основните положения от дисертацията.

По темата на дисертацията са приложени 31 публикации, от които 2 студии, 1 учебник, 5 книги, 23 статии, а освен това – учебници и познавателни книги за начален етап на образование и предучилищно образование. Публикациите са издадени в престижни издателства.

4. Приноси

Приносните моменти в дисертационния труд, с които съм напълно съгласна включват:

1. Диференцирането на основните параметри по изобразително изкуство, като резултати в дисертационния труд, спомага за определяне на перспективните линии на детското развитие, свързани с него или развитието на *изобразителните способности на децата и учениците*;

2. В дисертационния труд се разкрива спецификата на отделните възрастови периоди за конструиране на учебното съдържание по изобразително изкуство, създаването на комплекс от етапи, форми, методи на взаимодействие между децата и учителя, и което е особено важно за изследването – надграждането като образователно съдържание в тези възрасти. По този начин функционирането на изобразителното изкуство и изобразително-творческата дейност в тези възрасти е предпоставка за успешен преход между образователните степени.

5. Лични впечатления

Познавам проф. Лучия Ангелова от доста години - почти от началото на научната и преподавателска кариера. Познавам я като отговорен и прецизен изследовател, като учен с доказани качества и като прекрасен колега. Дисертационният труд е не само ценен научен труд, но и ценно приложно помагало за художественото ориентиране и израстване на децата (Изхождам и от впечатленията на моите внуци Ирина и Иван, които сега са на 7 г.в предучилищна група, и които бяха заинтригувани от някои текстове за деца като тях в дисертацията.

6.Бележки и препоръки:

Бележки нямам.

Препоръките ми са да публикува дисертационния труд или части от него, по нейна преценка, във възможно най-скоро време.

7.Заклучение

Като се основавам на положителните оценки върху изброените по-горе критерии за рецензиране на дисертационния труд, и на потвърдените приноси за значението му, изразявам цялостната си положителната оценка за представения дисертационен труд и предлагам на уважаемото Научно жури към Факултета по науки за образованието и изкуствата при СУ „Климент Охридски“ да присъди научната степен „Доктор на науките“ по професионално направление 1.2. Педагогика **на проф. д-р Лучия Ангелова.**

24. 04. 2019 г.

София

Член на научно жури:

проф. дн Добринка Пейчева